

ΓΙΩΤΑ ΦΩΤΟΥ

Συγγραφέας των μπεστ σέλερ ΣΒΗΣΜΕΝΑ ΦΕΓΓΑΡΙΑ και ΤΟ ΔΑΚΡΥ ΤΟΥ ΚΡΙΝΟΥ

To
ΤΙΜΗΜΑ
της
ΠΡΟΔΟΣΙΑΣ

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

ΤΙΤΛΟΣ ΒΙΒΛΙΟΥ: **Το τίμημα της προδοσίας**
ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ: Γιώτα Φώτου
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ – ΔΙΟΡΘΩΣΗ: Χρυσούλα Τσιρούνη
ΣΥΝΘΕΣΗ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ: Χρυσούλα Μπουκουβάλα
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ: Ραλλού Ρουχοτά,
Ελένη Σταυροπούλου
ΕΚΤΥΠΩΣΗ: Σταμάτιος Κοτσάτος & ΣΙΑ Ο.Ε.
ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ: Κωνσταντίνα Παναγιώτου & ΣΙΑ Ο.Ε.

© Γιώτα Φώτου, 2013
© Φωτογραφίας εξωφύλλου: Yulya Saponova/Trevillion Images UK
© ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., Αθήνα 2013

Πρώτη έκδοση: Οκτώβριος 2013, 5.000 αντίτυπα

ISBN 978-618-01-0435-6

*Τυπώθηκε σε χαρτί ελεύθερο χημικών ουσιών, προερχόμενο αποκλειστικά
και μόνο από δάση που καλλιεργούνται για την παραγωγή χαρτιού.*

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις του Ελληνικού Νόμου (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής άδειας του εκδότη κατά οποιοδήποτε τρόπο ή μέσο αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, διανομή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση, παρουσίαση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή (ηλεκτρονική, μηχανική ή άλλη) και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε.
Έδρα: Τατοΐου 121
144 52 Μεταμόρφωση
Βιβλιοπωλείο: Μαυρομυχάλη 1
106 79 Αθήνα
Τηλ.: 2102804800
Telefax: 2102819550
www.psichogios.gr
e-mail: info@psichogios.gr

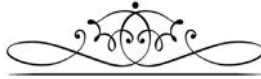
PSICHOGIOS PUBLICATIONS S.A.
Head office: 121, Tatoiou Str.
144 52 Metamorfossi, Greece
Bookstore: 1, Mavromichali Str.
106 79 Athens, Greece
Tel.: 2102804800
Telefax: 2102819550
www.psichogios.gr
e-mail: info@psichogios.gr

ΓΙΩΤΑ ΦΩΤΟΥ

Το
ΤΙΜΗΜΑ
της
ΠΡΟΔΟΣΙΑΣ

*Στον Χρήστο και στη Χρύσα,
με την ευχή να είναι πάντα καλά κι αγαπημένοι.*

Το σούσουρο που είχε απλωθεί απ' άκρη σ' άκρη στην αίθουσα του δικαστηρίου, το πρωί της 5ης Σεπτεμβρίου του 1910, δυνάμωσε για λίγο με την εμφάνιση των κατηγορουμένων κι ύστερα σταμάτησε απότομα. Το κοινό, κουρασμένο από τις πολιτικές και κοινωνικές αναταραχές, στην κυριολεξία διψούσε για κάτι διαφορετικό, και αυτό το βρήκε στο ερωτικό σκάνδαλο που συντάραξε την Ελλάδα και είχε αποτέλεσμα τη δολοφονία ενός από τους πλέον οικονομικά εύρωστους πολίτες της. Πολλοί ήταν λοιπόν εκείνοι που θέλησαν να γνωρίσουν τη γυναίκα που απασχολούσε τον τελευταίο καιρό τα φύλλα των αθηναϊκών εφημερίδων και να παρακολουθήσουν από κοντά το τίμημα της προδοσίας. Κάποια από τα δημοσιεύματα έπαιρναν φανερά το μέρος της, τονίζοντας την αδυναμία των αποδεικτικών στοιχείων και την αδικία της προφυλάκισης, δίνοντας παράλληλα στο γεγονός κοινωνικές διαστάσεις. Άλλα, πάλι, εκείνα των πλέον συντηρητικών εκδόσεων, δε δίστασαν να τη χαρακτηρίσουν αδίστακτη τυχοδιώκτρια που εκμεταλλεύτηκε καταστάσεις και πρόσωπα προκειμένου να αναρριχηθεί στην υψηλή κοινωνία. Ωστόσο όλα δεν παρέλειπαν να αναφερθούν στην κομψότητα, στο κάλλος, στην ευγένεια και στο φινετσάτο ευρωπαϊκό ντύσιμο που έρχονταν σε αντίθεση με την καταγωγή και την ανατροφή της συγκεκριμένης κυρίας.

Ο μόνος θόρυβος που ακουγόταν τώρα, εκτός από τα

βαριά βήματα των δυο φρουρών που τη συνόδευαν, ήταν το θρόισμα της μακριάς, ταφταδένιας φούστας της. Το εφαρμοστό βελούδινο σακάκι τόνιζε τη λεπτή μέση, ενώ το βέλο, στερεωμένο στο μικρό καπέλο, έκρουβε το μισό πρόσωπο, αφήνοντας πίσω τα πυρρόξανθα μαλλιά. Ωστόσο κάποιοι τυχεροί κατάφεραν να διακρίνουν κάτω από αυτό δυο καταγάλανα μάτια ίδια με την ανοιχτή θάλασσα.

Την είσοδο της γυναίκας ακολούθησε η συνοδεία του συγκατηγορούμένου ως ηθικού αυτουργού εραστή της. Ο νεαρός, ψηλός και γεροδεμένος, έδειξε να δυσανασχετεί με την παρουσία του πλήθους, ωστόσο πέρασε με το κεφάλι ψηλά ανάμεσα από τα καθίσματα και όλοι πρόσεξαν την τρυφερή, γεμάτη ενδιαφέρον ματιά που έριξε στην ερωμένη του.

Η σιωπή κράτησε μόλις λίγες στιγμές, αφού στη συνέχεια οι παριστάμενοι άρχισαν τα σχόλια αναμεταξύ τους. Η εικόνα που μόλις είχαν παρακολουθήσει δικαίωνε την πολύωρη αναμονή τους και όλα έδειχναν ότι τους περίμενε μια ενδιαφέρουσα μέρα. Το ίδιο ικανοποιημένοι φαίνονταν και οι γραφιάδες, που βιάστηκαν να κρατήσουν σημειώσεις περιγράφοντας την εν λόγω κυρία ως φιγουρίνι που βγήκε μέσα από περιοδικό μόδας, τονίζοντας τον αέρα και την αγέρωχη στάση της όπως και την αδιαφορία που έδειξε απέναντι στα αδιάκριτα βλέμματα και στις παρατηρήσεις του κοινού. Τον νεαρό κατηγορούμενο τον σκιαγράφησαν ως άνθρωπο της υπαίθρου, όμορφο σαν αρχαίο θεό, το βλέμμα και το παρουσιαστικό του οποίου απείχε πολύ από εκείνο του εγκληματία.

Στο πρόσωπο του άντρα που πλησίασε το εδώλιο όλοι αναγνώρισαν τον γνωστό δικηγόρο που είχε αναλάβει την υπεράσπισή τους. Το ζευγάρι έδειξε να τον ακούει προ-

σεκτικά και λίγες στιγμές αργότερα τα βλέμματα και των δύο γύρισαν στις πρώτες θέσεις του ακροατηρίου όπου ένας άγνωστος ηλικιωμένος καθόταν με το κεφάλι σκυφτό, φανερά καταβεβλημένος. Η έκπληξη της γυναίκας φάνηκε από την αυθόρμητη κίνηση που έκανε να ανασηκωθεί από το κάθισμα. Έμεινε για λίγο με τα μάτια στραμμένα στον άγνωστο και μετά αναστέναξε βαριά δείχνοντας για πρώτη φορά ευάλωτη και συντετριμμένη.

Η είσοδος των δικαστών επέβαλε πάλι τη σιωπή. Μετά την ανάγνωση της υπόθεσης, ο πρόεδρος κάλεσε την κατηγορούμενη.

«Κατηγορείστε για τη δολοφονία του συζύγου σας, Αλέξιου Αλμαντά. Τι έχετε να δηλώσετε;» ρώτησε.

«Είμαι αθώα!» ακούστηκε να λέει εκείνη με σταθερή φωνή.

Την ίδια απάντηση έδωσε και ο νεαρός όταν ρωτήθηκε με τη σειρά του.

Ο πρόεδρος χτύπησε το έδρανο προκειμένου να επαναφέρει το ακροατήριο σε τάξη κι αμέσως μετά ο εισαγγελέας ζήτησε τον λόγο.

«Αξιότιμε κύριε πρόεδρε, πριν αρχίσει η διαδικασία, έχω να δηλώσω ότι προέκυψαν νέα στοιχεία για το θέμα. Μόλις χθες το βράδυ δέχτηκα την επίσκεψη του Φίλανδρου Αλμαντά, πατέρα του θύματος, ο οποίος κατοικεί μόνιμα στην Αγία Πετρούπολη της Ρωσίας». Με μια κίνηση έδειξε τον άγνωστο ηλικιωμένο των πρώτων θέσεων. «Ήρθε για να καταθέσει στο σεβαστό δικαστήριο το ημερολόγιο του γιου του, το οποίο ρίχνει φως στην υπόθεση που καλούμαστε σήμερα να εκδικάσουμε».

Ο θόρυβος από τη μεριά του ακροατηρίου τώρα έγινε ενοχλητικός. Ο πρόεδρος προσπάθησε για ακόμη μια

φορά να επαναφέρει την τάξη, καλώντας παράλληλα με ένα νεύμα τόσο τον εισαγγελέα όσο και τον συνήγορο να πλησιάσουν. Αφού συνομίλησαν για λίγο μεταξύ τους, φώναξε τον Φίλανδρο Αλμαντά. Εκείνος ήρθε κοντά τους αλλά, παρά την προσπάθεια του κοινού, κανένας δεν κατάφερε να ακούσει έστω κι ένα τμήμα από τις χαμηλόφωνες φράσεις που βγήκαν από το στόμα του. Ο πρόεδρος τον έστειλε πάλι στη θέση του και ανακοίνωσε στους παρευρισκομένους: «Η δίκη διακόπτεται προκειμένου το δικαστήριο να μελετήσει τα νέα στοιχεία που εμπεριέχονται στο ημερολόγιο του Αλέξιου Αλμαντά».

Από το ημερολόγιο του Αλέξιου Αλμαντά

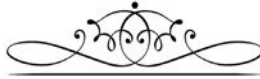
20 Απριλίου 1905

Τα λόγια του παππού ευθύνονται. «Εσύ θα πας πίσω», μου έλεγε κάθε βράδυ καθώς με έβαζε να κοιμηθώ και μου διηγούνταν τις ιστορίες για την πατρίδα, τους αγώνες, τις θυσίες, τους ήρωες. «Τα καταφέραμε και τώρα έχουμε δικό μας κράτος. Εσύ εκεί θα πας να μείνεις, ελεύθερος και δυνατός, ανάμεσα σε δικούς μας ανθρώπους. Εγώ, βλέπεις, δεν ήμουν τυχερός. Ήρθα στη Ρωσία με την ελπίδα να επιστρέψω, αλλά δεν όριζα εγώ τη μοίρα μου κι έμεινα να γεράσω σε ξένα χώματα. Εσύ θα γυρίσεις στη θέση μου».

Με είχε πείσει και το είχα υποσχεθεί. Θα επέστρεφα στη δική του θέση. Κι ύστερα ξεχάστηκαν εκείνες οι υποσχέσεις. Ήρθαν άλλα όνειρα, συνειδητά όνειρα, δικά μου. Και πάνω σ' αυτά άρχιζα να χτίζω. Πότε, από πού και πώς ήρθαν εκείνοι οι αγέρηδες που έκαναν τα πάντα ρημαδιό και με έφεραν καταμεσής στο πέλαγος, πάνω σε τούτο το καράβι να με πισωταξιδεύει και να δικαιώνει τις ελπίδες του παππού; Κι όσο κι αν θέλω να πείσω τον εαυτό μου ότι τα παιδικά μου σχέδια και οι προσδοκίες εκείνου με έριξαν εδώ, τα γεγονότα των τελευταίων μηνών έρχονται και στήνουν χορό γύρω μου και με κοροϊδεύουν, με κοροϊδεύουν που εθελοτυφλώ.

Ποια πατρίδα; Ποιοι δικοί μου άνθρωποι; Όλα πίσω στην Αγία Πετρούπολη τα αφήνω· τον πατέρα, τους φίλους, το σπίτι μου, τους δρόμους που ταξίδεψαν τις ελπίδες μου. Ακόμη και τη Νάντια! Αλλά όχι, γι' αυτή δε θα γράψω. Δεν πρέπει να γράψω. Θα τη σβήσω από το μυαλό μου, την έχω ήδη σβήσει, δεν υπάρχει, δεν υπήρξε, δεν τη συνάντησα, δεν την αγάπησα, δε με πρόδωσε! Δεν υπήρξε! Μέσα σε τούτη τη μαύρη θάλασσα ρίχνω αυτή τη στιγμή το άρωμα των μαλλιών της, το νέκταρ των φιλιών της, τη μελωδία της φωνής της, τους ψεύτικους όρκους. Κρατώ τον πόνο. Δεν είναι που δε θέλω να απαλλαγώ από αυτόν, είναι που δεν έχω τη δυνατότητα να τον ξεριζώσω από την καρδιά μου. Ας είναι! Μαζί του θα πορευτώ κι όπου βγει. Σε μια νέα ζωή, σε μια νέα πατρίδα. Μόνο να ξεχάσω τους λόγους, τις αιτίες, τις ρίζες αυτού του πόνου. Γίνεται; Πρέπει να γίνει! Να κοιτάξω εμπρός. Εμπρός είναι τα χρόνια. Δεν τελειώνει η ζωή στα είκοσι πέντε, μου είπαν. Κι εγώ, γερασμένος στα είκοσι πέντε, δε βλέπω τον δρόμο να συνεχίσω. Για να συνεχίσω πρέπει να σχεδιάσω, να ονειρευτώ. Πώς μπορεί να ονειρευτεί κάποιος χωρίς να κοιμάται; Χωρίς να ηρεμεί;

Εμπρός λοιπόν, με πλήρη την ανάγκη. Δεν έχω να περιμένω από κανέναν. Δεν έχω να δικαιώσω κανέναν, ούτε ακόμη τον παππού μου.

1

Στις 18 Μαΐου του 1905, η αμαξοστοιχία, κάνοντας έναν ανατριχιαστικό θόρυβο, σταμάτησε μπρος στο πέτρινο κτίριο του νεοσύστατου επαρχιακού σιδηροδρομικού σταθμού. Πριν καλά καλά το όχημα ακινητοποιηθεί, ένα ζευγάρι χωρικών βιάστηκε να κατεβεί. Η γυναίκα με το μακρύ γκριζο φουστάνι και το άσπρο τσεμπέρι παραπάτησε και το καλάθι που κρατούσε στα χέρια της κύλησε δίπλα στις ράγες.

«Στραβωμάρα!» φώναξε ο άντρας και έβγαλε να στρίψει τσιγάρο καθώς εκείνη έσκυβε να μαζέψει τα φρούτα που είχαν ξεχυθεί στο ρείθρο.

«Μου επιτρέπετε;»

Ο καλοντυμένος νεαρός που κατέβηκε πίσω της προσφέρθηκε να τη βοηθήσει. Εκείνη έμεινε να τον κοιτάζει αποσβολωμένη, χωρίς να καταφέρει να βγάλει κανέναν ήχο από το στόμα της, ενώ παράλληλα έριχνε κλεφτές ματιές προς τη μεριά του συζύγου της που εξακολουθούσε να παρακολουθεί τη σκηνή ατάραχος.

«Μάζεψε τα πόδια σου, μωρή, να φτάσουμε καμιά ώρα», διέταξε σε άγριο τόνο φτύνοντας ηχηρά τον καπνό που είχε κολλήσει στη γλώσσα του.

Η γυναίκα πήρε το τελευταίο μήλο από τα χέρια του νεαρού, τον κοίταξε για λίγο στα μάτια με αμηχανία, ενώ το πρόσωπό της γινόταν κατακόκκινο, και τελικά τα χείλη της έσπασαν σε ένα βεβιασμένο χαμόγελο. Στη συνέχεια χαμήλωσε το βλέμμα και βιάστηκε να εξαφανιστεί στο πίσω μέρος του σταθμού, εκεί όπου περνούσε ο χωματόδρομος. Καθώς περπατούσε, το χαμόγελο πλάτυνε. Πρώτη φορά στη ζωή της ένας άντρας της φερόταν με τόση ευγένεια. Ο σύζυγός της, αφού περιεργάστηκε για λίγο τον άγνωστο νεαρό που εκείνη τη στιγμή έκανε νόημα σε έναν αχθοφόρο να του κατεβάσει τις αποσκευές, την ακολούθησε. Από ώρα, όπως όλοι οι συνταξιδιώτες του, αναρωτιόταν για τον τρόπο προέλευσης και τον προορισμού αυτού του ξεχωριστού ατόμου, το ύφος του οποίου δεν είχε επιτρέψει σε κανέναν να τον πλησιάσει. Ο αχθοφόρος, περίεργος κι εκείνος με την παρουσία του αγνώστου, τον ρώτησε αν επιθυμούσε να μεταφέρει τα πράγματά του κάπου, με την κρυφή σκέψη να εκμαιεύσει έτσι μερικές πληροφορίες. Εκείνος, αμίλητος, του έβαλε στο χέρι ένα νόμισμα και έγνεψε αρνητικά. Ήταν γύρω στα είκοσι πέντε, αρκετά ψηλός και λιγνόςσωμος. Εκείνο που τον έκανε να ξεχωρίζει από τους υπόλοιπους, πέρα από τα ακριβά ρούχα του, ήταν η ανοιχτόχρωμη επιδερμίδα, που αποδείκνυε ότι δεν είχε εκτεθεί στο λιοπύρι της θεσσαλικής υπαίθρου όπως εκείνοι. Και τα μάτια του. Σταχτιά και θολά, θύμιζαν συννεφιασμένο ουρανό που ετοιμαζόταν να ξεσπάσει από στιγμή σε στιγμή. Κοίταξε γύρω του. Ο σταθμός, χτισμένος δίπλα σε μια ρεματιά, πλαισιωνόταν από ιτιές και πλατάνια. Μια μικρή όαση μέσα στον απέραντο καταπράσινο κάμπο που λουζόταν εκείνη την ώρα στον ήλιο. Παράλληλα με τη ρεματιά οι ράγες, δυο

δίδυμα φίδια, χάνονταν στον ορίζοντα. Ο άγνωστος είχε παρατηρήσει αυτές τις ατέλειωτες εκτάσεις με προσοχή μέσα από το τρένο, προσπαθώντας ανεπιτυχώς να προσανατολιστεί. Οι θεσσαλικές γραμμές, που άρχισαν να δημιουργούνται σχεδόν αμέσως με την προσάρτηση της Θεσσαλίας στο ελληνικό κράτος, δε φημιζονταν για την ταχεία και συνεπή εξυπηρέτηση. Οι συχνές στάσεις, η μικρή ταχύτητα και οι επαναλαμβανόμενες εικόνες των επίπεδων χωραφιών έδιναν την εντύπωση ότι ο συρμός παρέμενε για ώρα στάσιμος. Ωστόσο ο ξένος, κατά τη διάρκεια του ταξιδιού του, είχε αντιληφθεί ότι οι κάτοικοι της περιοχής υποδέχτηκαν με ενθουσιασμό το σιδηρένιο άλογο που έδωσε λύση στα προβλήματα μετακίνησης.

Ανάσανε βαθιά μια δυο φορές, ανακουφισμένος που βρέθηκε επιτέλους σε ανοιχτό χώρο, και αμέσως μετά προσπάθησε με μικρά χτυπήματα να διώξει τη σκόνη από το γκριζό κοστούμι του. Έβγαλε το τσόχινο καπέλο, αποκαλύπτοντας τα ανοιχτόχρωμα μαλλιά του, το τίναξε, το ξαναφόρεσε κι ύστερα έψαξε στην εσωτερική τσέπη του σακακιού του, βρήκε ένα πούρο και το άναψε συγκεντρώνοντας την προσοχή του στην κίνηση του περιγύρου.

Πολλοί επιβάτες είχαν κατεβεί και περπατούσαν πέρα δώθε, προσπαθώντας να ξεμουδιάσουν τα κουρασμένα από το πολύωρο ταξίδι μέλη τους πριν συνεχίσουν. Μιλούσαν δυνατά, χειρονομούσαν αλλά και τώρα, όπως και νωρίτερα μέσα στο βαγόνι, η παρουσία του αγνώστου τούς εμπόδιζε να εκφραστούν ελεύθερα, τους έκανε καχύποπτους. Έτσι τα θέματα που κυριάρχησαν καθ' όλη τη διάρκεια του ταξιδιού ήταν η υπερβολική ζέστη, η καθυστέρηση των δρομολογίων του σιδηροδρόμου, η πρόοδος των αγροτικών δραστηριοτήτων. Με τη στάση, αρκετοί έτρε-

ξαν στη βρύση του σταθμού να πιουν και να ρίξουν λίγο νερό στο πρόσωπο. Κάποιος γέμισε τον κουβά που κρατούσε στα χέρια του και επέστρεψε στο βαγόνι να ποτίσει το μουλάρι του. Ο νεαρός αναστέναξε ανακουφισμένος με τη σκέψη ότι στο βαγόνι με το οποίο ταξίδεψε δεν υπήρχαν ζώα.

«Η αμαξοστοιχία αναχωρεί!»

Η φωνή του σταθμάρχη έδωσε το σήμα στους ταξιδιώτες να πάρουν πάλι τις θέσεις τους. Λίγα λεπτά αργότερα ο καρβουνιάρης χανόταν μέσα σε ένα σύννεφο μαύρου καπνού, αφήνοντας πίσω τον νεαρό ολομόναχο.

Σχεδόν την ίδια στιγμή ο κουρνιαχτός που εμφανίστηκε από την απέναντι πλευρά, στον χωματόδρομο, έφερε μαζί του ένα ξύλινο κάρο που το έσερνε ένα άλογο. Ο γεροδεμένος οδηγός, γύρω στα σαράντα, ήταν μελαχρινός, με σκούρα μάτια και ηλιοκαμένο πρόσωπο. Στο κεφάλι του φορούσε ένα ψάθινο πλατύγυρο καπέλο για να προστατευτεί από τον ανοιξιάτικο ήλιο που εκείνη την ώρα γινόταν ενοχλητικός.

«Ο κύριος Αλέξιος Αλμαντάς;» ρώτησε πλησιάζοντας τον νεαρό.

Εκείνος κούνησε το κεφάλι του καταφατικά.

«Καλώς ήρθες, αφεντικό!» Ο γεροδεμένος τύπος άπλωσε το χέρι του. Ο νεαρός ανταποκρίθηκε στον χαιρετισμό του κοιτώντας τον ίσα στα μάτια. Τα λόγια του πρώτου χάθηκαν για λίγο μπρος στο παγωμένο βλέμμα.

«Χαράλαμπος Νταμάνης. Ο επιστάτης του κτήματος. Ίσως έχεις ακουστά από τον πατέρα σου...» Προσπάθησε να συστηθεί τελικά, κι όταν κατάλαβε ότι ο άλλος είχε τις κουβέντες του λίγες, συγκεντρώθηκε το ίδιο αμίλητος στο φόρτωμα των αποσκευών και στη συνέχεια τον βοή-

θησε να επιβιβαστεί. Ανέβηκε κι ο ίδιος δίπλα του και σε μια κίνηση του καμτσικιού το άλογο πήρε τον δρόμο του. Λίγα λεπτά αργότερα, ξεθαρρεύοντας, αποφάσισε να τον ξεναγήσει.

Το χωριό στο οποίο κατευθύνονταν –περίπου δυο χιλιόμετρα μακριά από τον σταθμό– είχε χτιστεί επί τουρκοκρατίας, καταμεσής του κάμπου, ανάμεσα στον Βόλο και στη Λάρισα, στο τσιφλίκι του Μπεζίρ Αγά. Οι κάτοικοί του, κολίγοι στο σύνολο, καλλιεργούσαν τα κτήματα από γενιά σε γενιά κι ένιωθαν δεμένοι με το τσιφλίκι, θεωρώντας την ιδιοκτησία του Τούρκου και δική τους γη. Έσπερναν κυρίως δημοτριακά, είχαν ξελακκώσει κάποιες μικρότερες εκτάσεις μετατρέποντάς τες σε αμπέλια και γύρω από το χωριό δημιούργησαν μικρούς λαχανόκηπους.

«Σύντομα, μόλις ξεκουραστείς, αφεντικό, θα σε πάω να δεις ολόκληρο το κτήμα», τελείωσε ο Χαράλαμπος Νταμάνης κι ο Αλέξιος Αλμαντάς τον ευχαρίστησε μονολεκτικά.

Δεκαεφτά χρόνια νωρίτερα, το 1888, ο Χαράλαμπος Νταμάνης, γιος κολίγων στο τσιφλίκι του Μπεζίρ Αγά, συνάντησε τον Φίλανδρο Αλμαντά, έναν μεγαλέμπορο Επτανήσιο που δραστηριοποιούνταν επαγγελματικά και κατοικούσε στην Αγία Πετρούπολη της Ρωσίας. Εκείνος, σε κάποιο ταξίδι που έκανε στην Αθήνα, έμαθε για την πρόθεση του Μπεζίρ Αγά να πουλήσει κοψοχρονιαά το κτήμα του στη Θεσσαλία και ενδιαφέρθηκε να το αγοράσει ως επένδυση. Με την απελευθέρωση της περιοχής το 1881, οι Τούρκοι βιάστηκαν να ξεφορτωθούν τις αχανείς εκτάσεις που με διάφορους τρόπους είχαν περιέλθει στην ιδιοκτησία των οικογενειών τους εκατό ή διακόσια χρόνια πριν και να φύγουν. Παραπάνω από εκατόν πενήντα τσιφλίκια άλλαξαν ιδιοκτησία με τον τρόπο αυτόν. Αγο-

ραστές ήταν διάφοροι Έλληνες της Διασποράς, πλούσιοι από άλλες περιοχές, διοικητικοί υπάλληλοι που είχαν συγκεντρώσει ένα ποσό και δε θέλησαν να χάσουν την ευκαιρία, ακόμη και κάποιοι από τους ίδιους τους χωρικούς που αναγκάστηκαν να χρεωθούν προκειμένου να αποκτήσουν ένα μικρό κομμάτι γης ώστε να διώξουν τον αφέντη από το σβέρο τους. Έτσι ο Φίλανδρος Αλμαντάς συνάντησε τον Αγά, είδε το κτήμα, όσο μπορούσε να το δει εφόσον ήταν τεράστιο, τα συμφώνησαν, υπέγραψαν τα χαρτιά και πλήρωσε μετρητοίς. Ο Αγάς βιάστηκε να φύγει –με την προσάρτηση είχε μεταφερθεί οικογενειακώς στην Κωνσταντινούπολη– και ο Φίλανδρος έψαξε άτομο που να διαχειρίζεται τα νέα του συμφέροντα, εφόσον ο ίδιος δεν είχε σκοπό να εγκαταλείψει την Αγία Πετρούπολη. Τότε ήταν που συνάντησε τον Χαράλαμπο Νταμάνη. Του φάνηκε ξύπνιος άνθρωπος και γνώριζε τη γη σπιθαμή προς σπιθαμή, αφού εκεί κατοικούσε η οικογένεια Νταμάνη πάππου προς πάππο. Μαζί με το τσιφλίκι και την κατοικία του Μπεζίρ Αγά περιήλθαν στη δικαιοδοσία του Αλμαντά και οι οικογένειες των κολίγων που δούλευαν σ' αυτό.

Ο Χαράλαμπος Νταμάνης, φιλόδοξος και δραστήριος νέος, είδε την ευκαιρία της ζωής του στο πρόσωπο του Φίλανδρου Αλμαντά. Τον πλεύρισε, έγινε η σκιά του κατά την ολιγοήμερη παραμονή εκείνου στην περιοχή, τον ξενάγησε, τον ενημέρωσε για τα είδη και τον τρόπο καλλιέργειας. Από την άλλη μεριά, ο Φίλανδρος Αλμαντάς πίστεψε ότι ανακάλυψε τον άνθρωπο που χρειαζόταν. Έτσι συμφώνησαν να αναλάβει ο Χαράλαμπος την επιστασία έναντι ικανοποιητικού μισθού και να φροντίσει για την καλύτερη εκμετάλλευση του κτήματος, έχοντας απόλυτη

ελευθερία κινήσεων. Μέσα στη συμφωνία ήταν να κατοικήσει ο Χαράλαμπος στο παλιό σπίτι του Αγά, αφού θα το ανακαίνιζε πρώτα ώστε να είναι ανά πάσα ώρα και στιγμή στη διάθεση του ιδιοκτήτη αν και εφόσον εκείνος ή μέλη της οικογένειάς του αποφάσιζαν να επισκεφτούν τα κτήματά τους. Με την αναχώρηση του Φίλανδρου, ο Χαράλαμπος έπιασε δουλειά. Το αφεντικό του δεν το ξαναείδε από τότε, φρόντιζε ωστόσο να βάζει τα έσοδα από τις καλλιέργειες στον λογαριασμό που εκείνος είχε ανοίξει σε κάποια τράπεζα και να του στέλνει τον ισολογισμό κάθε χρόνο. Ο Φίλανδρος σπανίως επικοινωνούσε μαζί του και μόνο με επιστολές, όταν προέκυπτε κάποιο σοβαρό θέμα. Στην ουσία ήταν σαν να είχε ξεχάσει την αγορά στην Ελλάδα. Οι κολίγοι αναγνώριζαν πλέον ως αφεντικό τους τον Χαράλαμπο, ώσπου δεκαεφτά χρόνια αργότερα ένα τηλεγράφημα του Φίλανδρου τον ενημέρωνε ότι ο υιός Αλέξιος Αλμαντάς επρόκειτο να εγκατασταθεί μόνιμα στη Θεσσαλία και να φροντίσει ο ίδιος την παρουσία, η οποία πλέον πέρασε νόμιμα σε εκείνον ως γονική παροχή.

Καθισμένος τώρα δίπλα στο λιγομίλητο νέο αφεντικό, έπιασε να του εξηγεί την καταστροφή που έφερε ο λίβας στα σιτηρά την περασμένη χρονιά, αγωνιώντας στην πραγματικότητα για τη δική του τύχη κάτω από τα νέα δεδομένα. Ο Αλέξιος, σαν να κατάλαβε τον προβληματισμό του, διέκοψε την πολυλογία του.

«Όλα θα συνεχιστούν όπως ήταν. Εσύ θα είσαι ο επιστάτης του κτήματος. Εγώ δεν ξέρω από καλλιέργειες, είμαι ωστόσο πρόθυμος να μάθω. Θα αναγκαστώ να μάθω εφόσον δε σκοπεύω να επιστρέψω στη Ρωσία. Εσένα όμως σε χρειάζομαι».

Η ελληνική γλώσσα στα χείλη του αποκτούσε μια ξεχωριστή μελωδικότητα κάτω από την επιρροή της ρωσικής, την οποία ο Αλέξιος είχε μάθει από γεννησιμιού του να χρησιμοποιεί στην καθημερινότητα. Ο Χαράλαμπος άφησε έναν αναστεναγμό ανακούφισης. Γνώριζε καλά ότι τίποτα δε θα συνεχιζόταν όπως πριν, η παρουσία του Αλέξιου δεν τον ευχαριστούσε, ωστόσο χάρηκε που άκουσε ότι υπήρχε ακόμη μέλλον για τον ίδιο στο τσιφλίκι. Προσπαθώντας να καλύψει τις πραγματικές του σκέψεις, άλλαξε συζήτηση.

«Ελπίζω να είχες καλό ταξίδι, αφεντικό. Δεν είναι εύκολο να έρθει κάποιος από τη Ρωσία!»

Ο Αλέξιος, μη θέλοντας να φανεί αγενής, περιέγραψε με λίγα λόγια τη διαδρομή του με καράβι ως την Κωνσταντινούπολη κι από εκεί με άλλο ως τον Πειραιά. Είχε μείνει στην Αθήνα δεκαπέντε μέρες ώσπου να τακτοποιήσει κάποιες οικονομικές υποθέσεις και πάλι ακτοπλοϊκώς ήρθε στον Βόλο από όπου συνέχισε με τον σιδηρόδρομο.

«Ήταν αρκετά κουραστικό», κατέληξε.

Η πέτρα που βρέθηκε στον χωματόδρομο έκανε το κάρο να γείρει καθώς η ρόδα πέρασε από πάνω της.

«Εεε! Οπ!» φώναξε ο Χαράλαμπος τραβώντας τα γκέμια ώστε να αναγκάσει το ζώο να χαμηλώσει ταχύτητα για να ισορροπήσει η άμαξα.

Με την άκρη του ματιού του είδε τον Αλέξιο να βογκά, φέρνοντας το χέρι του στον αριστερό μηρό, καθώς το βάρος του κορμιού του είχε μετατοπιστεί εξαιτίας του τινάγματος σε εκείνο το σημείο.

«Χτύπησες;» ρώτησε.

«Περσινό τραύμα, λάφυρο από τον Ρωσοϊαπωνικό Πόλεμο».

«Πολέμησες;»

«Ήμουν αξιωματικός του τσαρικού στρατού. Έχω τη ρωσική υπηκοότητα παράλληλα με την ελληνική».

«Αξιωματικός! Και... τα παράτησες;»

«Προφανώς, αφού είμαι εδώ! Παραιτήθηκα. Η κατάσταση στη Ρωσία... Η φετινή επανάσταση... Ίσως άκουσες για την αιματοβαμμένη Κυριακή. Νεκροί, πολλοί νεκροί... Αίμα... Παντού αίμα!»

Το χέρι του Αλέξιου άφησε τον μηρό και ήρθε τρεμάμενο στο στομάχι. Στη συνέχεια με δυσκολία έβγαλε ένα μαντίλι από την τσέπη του και σκούπισε τον ιδρώτα που εμφανίστηκε ξαφνικά στο μέτωπο. Με μια κίνηση έκοψε τις ερωτήσεις που είχαν μαζευτεί στα χείλη του Χαράλαμπου. Έστρεψε το βλέμμα του μακριά, για να αποφύγει κάθε συζήτηση, και συγκεντρώθηκε στον ρυθμικό ήχο που έκανε το άλογο τρέχοντας. Αυτός ξύπνησε την ανάμνηση ενός άλλου, πιο δυνατού ήχου, εκείνου των πυροβόλων, και μαζί μ' αυτόν ήρθαν και οι φωνές, τα ουρλιαχτά που μήνες τώρα προσπαθούσε να σβήσει από το μυαλό του. Μπήκαν απειλητικά πάλι μέσα στο κεφάλι του κάνοντας τα μηνίγγια να χτυπούν. Ο κάμπος χάθηκε από τα μάτια του και στη θέση του εμφανίστηκε η πλατεία των χειμερινών ανακτόρων στην Αγία Πετρούπολη, πλημμυρισμένη από ανθρώπους. Δεκάδες χιλιάδες άνθρωποι που κρατούν τη φωτογραφία του Τσάρου, σταυρούς και εικόνες αγίων. «Ο Θεός σώζει τον Τσάρο!» φωνάζουν ζητώντας πολιτικά δικαιώματα, μικρότερο εργασιακό ωράριο, μεγαλύτερες αποδοχές και τον τερματισμό του πολέμου. Φωνάζουν, φωνάζουν και προχωρούν. Προχωρούν και το κτίριο των ανακτόρων συρρικνώνεται κάτω από τη θέα του πλήθους. Πώς γίνεται να συρρικνώνεται ένα τόσο επιβλη-

τικό κτίριο; Να συρρικνώνεται, να μετακινείται σαν να είναι έτοιμο να κρυφτεί μέσα στα νερά του ποταμού Νέβα. Να κρυφτεί, να φύγει! Ποιοι είναι όλοι αυτοί οι ξυπόλυτοι; Παρακαλούν ή απειλούν; Κι αν απειλούν, ποιον απειλούν; Ποιος τους φοβάται; Πυρ! Πυρ! Πυρ! Ο Αλέξιος βλέπει το αίμα να ποτίζει την πλατεία, βλέπει τον τρομό να βάφει την πόλη μαύρη, τον ουρανό να κατεβαίνει, το ποτάμι να φουσκώνει έτοιμο να πνίξει τους ανθρώπους. Οι φωνές και τα ουρλιαχτά γίνονται βροντές. Οι αστραπές βγαίνουν από τις κάννες των όπλων, σκίζουν τον ουρανό, σημαδεύουν ψυχές που αγωνίζονται να κρατηθούν μέσα στα σώματα κι άλλες που άφησαν κάτω τα σώματα και φεύγουν. Φεύγουν, αιωρούνται για λίγο πάνω από την πλατεία και χάνονται στα σύννεφα. Πυρ! Ο ίδιος ο Αλέξιος κρατά ένα τουφέκι. Εκείνη τη στιγμή δεν κοιτάζει την αγωνία των προσώπων, δεν τον ενδιαφέρουν οι φωνές, δεν τον αγγίζει ο πόνος, δε νοιάζεται για τις βροντές. Εστιάζει με το όπλο σε ένα συγκεκριμένο σημείο. Πυρ! Πυρ! Πυρ!

Ένα δεύτερο τράνταγμα του κάρου τον επανέφερε στην πραγματικότητα. Το μαντίλι τώρα δεν προλάβαινε να απορροφήσει τον ιδρώτα που κυλούσε. Στο μεταξύ, έχουν πλησιάσει στο χωριό με τα πλινθόκτιστα χαμούπιτα και την προσοχή του απέσπασε η φιγούρα μιας κοπέλας μέσα σε έναν λαχανόκηπο. Ήταν όρθια, με την πλάτη στραμμένη προς το κάρο, κρατώντας μια τσάπα στα χέρια. Τα μανίκια του άσπρου πουκαμίσου της ήταν ανασηκωμένα, η λεπτή βαμβακερή φούστα κολλούσε στο κορμί της, αφήνοντας τα ψηλά πόδια να διαγράφονται από κάτω, ενώ το κεφαλομάντιλο είχε λυθεί και ο χείμαρρος από τις πυρρόξανθες απαλές μπούκλες έπεφτε ως τη μέση της.

Το κάρο την πλησίασε, σχεδόν διασταυρώθηκε μαζί της, κι ο Αλέξιος, βγαίνοντας από τις εικόνες του παρελθόντος, προσπάθησε να διακρίνει τα χαρακτηριστικά της.

«Νάντια! Νάντια!» ψέλλισε και γύρισε το κεφάλι του πίσω. Εκείνη τώρα είχε σκύψει. Τα κυματιστά μαλλιά της έκρυβαν το πρόσωπό της.

«Ποια είναι αυτή; Ποια είναι;» ρώτησε τον Χαράλαμπο. Εκείνος δεν καταλαβαίνει την ερώτησή του καθώς τον βλέπει να τρέμει κάθιδρος. Το κάρο προχωρά, έχει ήδη απομακρυνθεί από την κοπέλα.

«Τι συμβαίνει, αφεντικό; Θέλεις να σταματήσω; Σε δυο λεπτά θα είμαστε στο αρχοντικό!»

«Ποια είναι η κοπέλα που προσπεράσαμε;»

«Ααα! Η κοπέλα; Η κοπέλα είναι η Βικτωρία, κόρη του κολίγου Παντελή Μάλφα. Χα! Καλή επιλογή, αφεντικό, καλή επιλογή!»

Ο άλλος αδυνατεί να κατανοήσει ολόκληρο το νόημα των φράσεων. Μόνο το όνομα «Βικτωρία» περνά για λίγο στη συνείδησή του και χάνεται στη στιγμή σαν άχρηστη πληροφορία.

Το αρχοντικό, χτισμένο στην άκρη του χωριού, ήταν δίπατο και πετρόχτιστο. Το κάρο σταμάτησε δίπλα στο πηγάδι και πέντ' έξι άτομα πλησίασαν να υποδεχτούν το νέο αφεντικό. Εκείνος τους χαιρέτησε μηχανικά, χωρίς καλά καλά να τους βλέπει.

«Πρέπει να ξαπλώσω», ζήτησε και τον οδήγησαν σε ένα δωμάτιο του πάνω ορόφου. Τον ρώτησαν αν θέλει να του ετοιμάσουν γεύμα ή ένα μπάνιο, αλλά ο νεαρός δεν πεινούσε και αρκέστηκε στο νερό του λαβομάνου. Τους παρακάλεσε να τον αφήσουν μόνο.

Δυο ώρες αργότερα, ο Χαράλαμπος Νταμάνης, καθι-

σμένος στο κατώφλι του διπλανού οικήματος, κρατούσε στο χέρι του ένα ποτήρι με κρασί. Κι εκείνος από το πρωί δεν είχε καταφέρει να κατεβάσει ούτε μια μπουκιά, αφού το στομάχι του ήταν δεμένο σε κόμπο. Ήξερε ότι δεν έπρεπε να πει, έπρεπε να είναι τελείως νηφάλιος, αλλά ένα ποτηράκι θα τον κρατούσε χαλαρό. Νωρίτερα είχε βάλει τις φωνές στην Αργύρω, τη γυναίκα του, που τον πιλάτευε για ώρα προσπαθώντας να του πάρει πληροφορίες για τον Αλέξιο. «Δεν πρόκειται να επιστρέψω στη Ρωσία», του είχε πει το νέο αφεντικό, γκρεμίζοντας κάθε ελπίδα του. Είχε πιστέψει ότι η παραμονή του θα ήταν προσωρινή. Τι να κάνει ένας καλομαθημένος πλούσιος καταμεσής στον κάμπο; Κι αν ήθελε να φύγει από τη Ρωσία γιατί να μη μείνει στην Αθήνα; Ο Φίλανδρος είχε εισοδήματα, επιχειρήσεις. Γιατί επέλεξε να στείλει τον γιο του μακριά από τον πολιτισμό; Ο Χαράλαμπος έπρεπε να είναι πολύ προσεκτικός. Να τον πάρει με το μαλακό, να καταλάβει τις πραγματικές προθέσεις του. Δεν έπρεπε να χάσει έτσι την ελπίδα του. Θα βαρεθεί ο μορφονιός και θα φύγει! Πόσο μπορεί να μείνει σ' αυτόν τον άγνωστο για εκείνον κόσμο;

Το βλέμμα του Χαράλαμπου είναι τώρα καρφωμένο στην πόρτα του αρχοντικού που μέχρι χθες ήταν η κατοικία του. Βλέπει τον εαυτό του πεντάχρονο παιδάκι πιασμένο από το χέρι του πατέρα του να μπαίνει σε τούτο το σπίτι που φάνταζε στα παιδικά του μάτια σαν παλάτι. Μαζί τους ο θεός του, αδελφός του πατέρα. Θυμάται τους δυο άντρες να υποκλίνονται στον Αγά κι εκείνος, απλωμένος στον σκαλιστό, βελούδινο καναπέ, να τους κάνει νόημα να καθίσουν στο πετρόχτιστο πεζούλι απέναντί του. Μια γυναίκα είχε πάρει το μικρό πίσω στην κουζίνα και

του πρόσφερε ένα τεράστιο λουκούμι που μύριζε τριαντάφυλλο. Ακόμη και τώρα, τριάντα πέντε χρόνια μετά, έχει τη γεύση εκείνη στα χείλη του ο Χαράλαμπος. Οι δικοί του μίλησαν για λίγο με τον Αγά και μετά φώναξαν το παιδί να φύγουν. Ήταν χαρούμενοι. Ο θεός του σχεδίαζε να παντρευτεί και ήρθε να πάρει την άδεια του Αγά, ζητώντας του παράλληλα να του παραχωρήσει μια άλλη έκταση για να την εκχερσώσει και να την καλλιεργήσει. Η οικογένεια Νταμάνη είχε πλέον στην κατοχή της ένα δεύτερο βόδι και τα χέρια περίσσευαν για το κομμάτι γης που καλλιεργούσαν από παλιά. Του Αγά ήταν η γη. Εκείνοι τη δούλευαν. Τώρα που η οικογένεια μεγάλωνε, ο θεός του Χαράλαμπος ήθελε να κάνει το δικό του, ξεχωριστό νοικοκυριό. «Εμ! Δέχτηκε, σιγά που δε θα δεχόταν, πλάκωμα του πέφτει;» είχε πει τότε ο πατέρας του Χαράλαμπος για τον Αγά. «Εμείς καλλιεργούμε τη γη, αυτός κοιμάται και εσσοδεύει. Αφού του εξασφαλίσαμε το βόδι, μας δίνει τη γη. Γιατί να μη μας τη δώσει; Μήπως θα είναι δική μας; Όποια ώρα θέλει την παίρνει πίσω και μας πετά έξω. Εξάλλου έχει αρκετή ακαλλιέργητη. Χέρια και βόδια χρειάζονται. Του δίνουμε τα χέρια, του δίνουμε και τα βόδια! Γι' αυτό οι ευγένειες και οι ευχές για τον γάμο. Κέρδος έχει αυτός! Το συμφέρον του νοιάζεται και τον έπιασαν οι καλοσύνες». Ο μικρός Χαράλαμπος τους άκουγε χωρίς να πολυκαταλαβαίνει αυτά που έλεγαν. Εκείνος είχε μαγευτεί απ' όλα όσα είδε μέσα στο αρχοντικό.

«Εγώ, όταν θα μεγαλώσω, σε τέτοιο σπίτι θα μείνω!» είχε εκμυστηρευτεί τότε στους δικούς του και εκείνοι χαμογέλασαν πικρά. Η ελπίδα για την απελευθέρωση της Θεσσαλίας κρυβόταν στο πίσω μέρος του μυαλού τους, ωστόσο τίποτα δεν έδειχνε ότι θα ενσωματωνόταν σύντο-

μα στο νέο ελληνικό κράτος. Άκουγαν για την ελεύθερη Ελλάδα αλλά εκείνοι ακόμη ήταν ραγιάδες, σκλάβοι, κολίγοι. Και ήξεραν καλά ότι η ελευθερία απαιτούσε αίμα, αγώνες και σωστή πολιτική.

Τα κατάφερε ο Χαράλαμπος! Οι άλλοι ελευθερώθηκαν αλλά δεν έπαιψαν να είναι σκλάβοι, κολίγοι. Αυτός έφυγε από τις πλινθόκτιστες τρώγλες χάρη στον Φίλανδρο Αλμαντά. Οι συγχωριανοί του έμειναν εκεί θεωρώντας τους εαυτούς τους πολίτες του ελληνικού κράτους. Μόνο αυτό. Τίποτε άλλο δεν άλλαξε στη ζωή τους. Εκείνος έγινε αφεντικό, άρχοντας. Αυτός που παλιά προσπαθούσε να εξασφαλίσει ακόμη ένα βόδι ώστε να νοικιάσει τα νιάτα του, τα χέρια του, τον ιδρώτα του στον Αγά για ένα κομμάτι ψωμί, μόνο για ένα κομμάτι ψωμί, έζησε στο σπίτι του Αγά, γεύτηκε τη ζωή που όλοι ονειρεύονταν. Ώσπου ήρθε ο Αλέξιος!

Κοίταξε πίσω του και μακάρισε τον εαυτό του για την απόφαση να χτίσει ένα δεύτερο σπίτι δίπλα στο αρχοντικό. Πριν από δέκα χρόνια είχε γράψει στον Φίλανδρο για να εγκρίνει το χτίσιμο της μεγάλης αποθήκης, τονίζοντας παράλληλα την ανάγκη ενός ξενώνα. «Έρχονται ξένοι, έμποροι, υπάλληλοι του κράτους. Πού να περνούν τη νύχτα τους;» του είχε επισημάνει. Στην πραγματικότητα, το αρχοντικό μπορούσε να φιλοξενήσει τους επισκέπτες. Ωστόσο ο Χαράλαμπος Νταμάνης ήταν πάντα προνοητικός. Κανένας δεν του είχε πει ότι θα έμενε εσαεί στο αρχοντικό. Βέβαια και το δεύτερο σπίτι στην ιδιοκτησία του Φίλανδρου ήταν, αλλά ο Ρώσος βρισκόταν μακριά, δε νοιαζόταν για το κτήμα. Κύριος και αφέντης για όλους πλέον ήταν ο Χαράλαμπος, ο επιστάτης. Αυτός έδενε κι έλυne και φρόντιζε να κάνει κουμάντο ώστε να έχει εξα-

σφαλισμένα τα νώτα του. Ήξερε καλά ότι πάντα ο καιρός έχει γυρίσματα και να που η ιδέα του για εκείνο το δεύτερο σπίτι είχε αποδειχτεί σοφή. Ο Αλέξιος στο αρχοντικό, εκείνος δίπλα! Δεν ήταν βέβαια αρχοντικό αλλά δεν του έλειπε τίποτα. Δυο κάμαρες και σάλα με όλες τις ανέσεις. Έφτανε και περίσσευε για την οικογένειά του! Δε θα επέστρεφε στις τρώγλες του χωριού! Από κοντά θα τον είχε τον Αλέξιο! Με το καλό! Κι αν ήταν εκείνος να μείνει για πάντα εκεί, τότε ο Χαράλαμπος θα προσπαθούσε για λίγα χρόνια ακόμη να εκμεταλλευτεί την κατάσταση προς όφελός του και μετά... Μετά δε θα ήταν επιστάτης, θα γινόταν όμως ιδιοκτήτης. Θα αγόραζε δική του γη. Χρόνια τώρα με αυτό το όνειρο ζούσε και μπορούσε πλέον να το πραγματοποιήσει. Είχε αρκετά χρήματα μαζεμένα αλλά, όσο ήταν επιστάτης στο τσιφλίκι, δεν είχε λόγο να το κάνει, κι όσο έμενε επιστάτης, τόσο αβγάταινε το κεφάλαιό του. Θα τον είχε από κοντά τον Αλέξιο, θα του έκανε όλα του τα χατίρια, θα μάθαινε τα κουμπιά του.

Ο Αλέξιος Αλμαντάς! Ο Χαράλαμπος δεν κατάφερε να βγάλει κανένα συμπέρασμα για το άτομο αυτό μέσα στην ολιγόωρη συνάντησή τους. Δε βρήκε καμιά ομοιότητα στο πρόσωπό του με τον Φίλανδρο Αλμαντά. Εκείνος, ο πατέρας, ήταν προβλέψιμος, καθαρός, ντόμπρος. Στη στιγμή τον έπεισε ο Χαράλαμπος να τον εμπιστευτεί. Ο νεαρός όμως; Σαν να μην πατούσε στη γη, έτσι έδειχνε. Ήταν ωστόσο ευγενικός, είχε τρόπους και αριστοκρατική φινέτσα. Θα μάθαινε τα κουμπιά του ο Χαράλαμπος, θα τα μάθαινε, αρκεί να φερόταν έξυπνα. Αυτό έπρεπε να κάνει, να φερθεί έξυπνα, χωρίς πανικό. Μέχρι στιγμής οι ενέργειές του ήταν σωστές. Μόλις έλαβε το τηλεγράφημα, φώναξε κουλουκτσήδες και παρακεντέδες και

άδειασαν το σπίτι, το καθάρισαν, το άσπρισαν κι ύστερα μάζεψαν τα πράγματα της οικογένειας του επιστάτη και τα μετέφεραν στο διπλανό. «Άσε πρώτα να μας διώξει και μετά μετακομίζουμε», είχε πει η Αργύρω, που πίστευε ότι ο αφέντης δε θα ήθελε να μείνει μόνος σε ένα τόσο μεγάλο σπίτι, ότι υπήρχε χώρος για όλους. Τι ήξερε η Αργύρω που μεγάλωσε μέσα στα πλιθιά από τον τρόπο ζωής των πλουσίων; Ο Χαράλαμπος είχε συναντήσει κάποτε στον Βόλο έναν Κεφαλλονίτη έμπορο που είχε ακουστά για την οικογένεια Αλμαντά. Από την Κεφαλλονιά είχε φύγει ο πατέρας του Φίλανδρου επί τουρκοκρατίας, μετανάστης έμπορος πρώτα στην Οδησό και μετά στην Αγία Πετρούπολη. Εκείνος έβαλε τις βάσεις πάνω στις οποίες έχτισε ο γιος του κι έτσι έγινε μεγάλος και τρανός. «Μολογάν στο νησί για την πολυτέλεια μέσα στην οποία ζει ο Φίλανδρος στην ελληνική παροικία της Αγίας Πετρούπολης», του είχε πει. Και για να του αποδείξει του λόγου το αληθές, άρχισε να του αραδιάζει τα ευεργετήματα του Αλμαντά προς το νησί. Μπορεί να τα παραφούσκωσε ο Κεφαλλονίτης, αλλά ακόμη και τα μισά από όσα ανέφερε να ήταν αλήθεια, τότε πώς μπορούσε ο γιος του Φίλανδρου να ζήσει κάτω από την ίδια στέγη με τον Χαράλαμπο και την Αργύρω;

«Καλησπέρα, Χαράλαμπε!»

«Καλώς ήρθες, Θανάση».

Ο Θανάσης Χλωρός ήταν παιδικός φίλος του Χαράλαμπου Νταμάνη. Από οικογένεια κολίγων κι εκείνος, είδε τα μαλλιά του να ασπρίζουν μέσα στο λιοπύρι, στον αγώνα, στη φτώχεια.

«Έμαθα πως ήρθε το μεγάλο αφεντικό».

«Ήρθε, Θανάση, ήρθε!»

«Καλό είναι αυτό για μας».

«Γιατί είναι καλό, βρε Θανάση;»

«Ξεχνάς πόσες επιστολές γράψαμε στον πατέρα του; Σε σένα τις είχαμε δώσεις να τις στείλεις. Και εκείνος καμιά απάντηση. Μπορεί, θα μου πεις, να μην τις έλαβε. Έτσι δεν είναι, Χαράλαμπε; Μπορεί να μην τις έλαβε, λέω! Να παράπεσαν στα ταχυδρομεία! Τώρα όμως είναι εδώ ο γιος και θα δει με τα μάτια του ότι, δίνοντας τα δύο τρίτα της σοδειάς σ' αυτόν, εμείς δε βγαίνουμε. Να καταλάβει ότι η σκλαβιά ετούτη είναι χειρότερη από του Αγά».

Ο Χαράλαμπος του έδειξε μια καρέκλα. Γέμισε ένα ποτήρι με κρασί και του το πρόσφερε. Εκείνος το αρνήθηκε.

«Και ποιος φταίει, Θανάση, που η σκλαβιά είναι χειρότερη; Μήπως οι ίδιοι οι αγρότες που λαιμάργησαν και ανέλαβαν περισσότερα κτήματα απ' όσα θα μπορούσαν να δουλέψουν; Που αναγκάστηκαν να χρεωθούν για να πληρώσουν τους παρακεντέδες;»

«Όχι, Χαράλαμπε, δε φταίει αυτό. Στον Αγά δίναμε ό,τι περίσσευε...»

«Ξέχασες, μου φαίνεται, Θανάση... Ξέχασες την αδικία του Τούρκου».

«Αδικία ήταν όπως το λες, Χαράλαμπε, αλλά αδικία είναι και τούτη τώρα. Και πονάει περισσότερο γιατί δεν έρχεται από τον Τούρκο. Μεγάλο το ποσοστό του αφέντη! Βουλιάξαμε στα χρέη. Πεθαίνουν τα παιδιά από την πείνα. Τι σου τα λέω; Τα έχεις ακούσει τόσες φορές. Τα βλέπεις! Εσύ, τη δουλειά σου λες ότι κάνεις, αλλά... αλλά δικός μας είσαι, Χαράλαμπε, στη δική μας πλευρά πρέπει να βρίσκεσαι. Άλλος είναι το αφεντικό! Εσύ ξέχασες, Χαράλαμπε! Εσύ ξέχασες! Βέβαια το προσωπικό σου συμφέρον...»

Ο Χαράλαμπος σηκώθηκε. Τα μάτια του πετούσαν φλό-

γες. «Και ποιος σας κρατάει εδώ, Θανάση; Χρόνια τώρα είστε ελεύθεροι. Θέλετε να φύγετε; Φεύγετε!»

«Έτσι λες, Χαράλαμπε;»

«Τι θες, μωρέ Θανάση; Χίλιες φορές τα είπαμε. Ό,τι γίνεται σε όλα τα τσιφλίκια γίνεται κι εδώ. Μόνος μου τα αποφάσισα; Ο ίδιος το είπες: άλλος είναι το αφεντικό!»

«Να κανονίσεις μια συνάντηση μαζί του, αυτό θέλω. Να 'ρθουμε μια αντιπροσωπεία, να του μιλήσουμε.»

Την περίμενε αυτή την πρόταση ο Χαράλαμπος. Είχε προετοιμαστεί. Χρόνια τώρα, με τη διπλωματία και τις υποσχέσεις, συγκρατούσε ήρεμους τους ακτήμονες στο τσιφλίκι. Τα έβλεπε τα δίκια τους. Δικός τους ήταν, καλά το έλεγαν, αλλά τη φτώχεια την είχε γευτεί ως το κόκαλο και δεν την άντεχε άλλο. Πρώτα έβαξε τον εαυτό του και την οικογένεια, μετά τους κολίγους. Κι αν έπαιρνε άλλος τη δική του θέση, πάλι οι χωρικοί δε θα υπέφεραν; Αν αυτός θυσιαζόταν, θα τους γλίτωνε; Θα αναλάμβανε κάποιος άλλος και εκείνοι στα ίδια σκατά θα κολυμπούσαν.

«Το έχω υπόψη μου αυτό, Θανάση. Θα σας καλέσω σύντομα να τον γνωρίσετε. Θα του μιλήσω πρώτα και μετά θα σας ειδοποιήσω. Κάτσε να δούμε τι μέρος του λόγου είναι η αφεντιά του. Γιατί πιστεύεις ότι δε σας σκέφτομαι; Μακάρι να δεχτεί να μειώσει τα ποσοστά. Εμένα τι λόγος μου πέφτει; Στη δική μου τσέπη μπαίνουν; Εγώ έναν μισθό...»

Η ειρωνική ματιά του άλλου τον σταμάτησε. Αποφάσισε να δώσει τόπο στην οργή. Τώρα, περισσότερο από κάθε άλλη φορά, έπρεπε να έχει στο πλευρό του τους χωρικούς. Δεν ήταν εύκολο. Εδώ και καιρό η αγροτιά έμοιαζε με καζάνι που βράζει. Ο Θανάσης Χλωρός ήταν από αυτούς που έκαναν μεγάλη προσπάθεια να οργανώσουν

τους υπόλοιπους κι εκείνοι κάθονταν προς το παρόν στα αυγά τους από φόβο. Στο τσιφλίκι γεννήθηκαν, αλλού δεν ήξεραν να ζήσουν. Μαθημένοι στα λίγα, στην ασφάλεια που τους πρόσφερε ο ζυγός του Αγά, δεν τόλμησαν ποτέ να βγουν παραέξω, να ξενιτευτούν. Την εποχή του Αγά καλλιεργούσαν τη γη να ζήσουν πρώτα οι ίδιοι και το περιόσσευμα το έπαιρνε εκείνος. Ο Αλμαντάς όμως είχε μεγαλύτερες απαιτήσεις, αγόρασε τη γη για να την εκμεταλλευτεί όσο το δυνατόν καλύτερα.

Ο χωρικός έφυγε κι ο Χαράλαμπος στύλωσε πάλι τα μάτια του στην πόρτα του αρχοντικού. Οι ώρες περνούσαν κι ο Αλέξιος δεν έλεγε να εμφανιστεί.

Τον Αλέξιο Αλμαντά τον ξύπνησαν τα κοκόρια τα χαράματα. Τα άκουγε να λαλούν και για ώρα δεν κατάφερε να συνειδητοποιήσει την κατάσταση στην οποία είχε βρεθεί. Στα όνειρά του περιδιάβαζε στους δρόμους της Αγίας Πετρούπολης ψάχνοντας. Τι έπαχνε, άραγε; Αυτό ξυπνώντας δεν μπορούσε να το θυμηθεί, ωστόσο, η αγωνία που ζούσε στον ύπνο του έκανε την καρδιά του να χτυπά ακόμη ζωηρά. Όταν, φτάνοντας από τον σταθμό, έμεινε μόνος στο δωμάτιο, έπεσε όπως ήταν με τα ρούχα στο κρεβάτι. Φαντάσματα τον κυνηγούσαν και στον ξύπνο του! Σαν κατάλαβε ότι άλλος τρόπος για να ξεφύγει από τα περασμένα δεν υπήρχε, έψαξε στις αποσκευές του ένα μπουκαλάκι και, ρίχνοντας μερικές σταγόνες μέσα σε ένα ποτήρι με νερό, το κατέβασε μονορούφι. Τα μάτια του έκλεισαν σε λίγα λεπτά. Είχε ελπίζει ότι θα ξυπνούσε πριν νυχτώσει, αλλά η κούραση του ταξιδιού σε συνδυασμό με το υπνωτικό τον έριξε σε λήθαργο για ώρες. Μόνο κοντά στο ξημέρωμα άρχισε να γίνεται ανήσυχος. Και τελικά τα κοκόρια τον επανέφεραν στην πραγματικότητα.

Το δωμάτιο ήταν φρεσκοασβεστωμένο και πεντακάθαρο, με ξύλινη επίπλωση σκαλισμένη στο χέρι. Οι κουρτίνες στο στενό παράθυρο ήταν υφαντές. Ζεστός χώρος, χωρίς τις πολυτέλειες στις οποίες ήταν συνηθισμένος. Ανασπένταξε βαριά. Εδώ θα έστηνε τη ζωή του. Καλά ήταν, αρκεί να είχε την ησυχία του. Δεν τον πολυένοιαζε στην πραγματικότητα, δεν είχε σκοπό να ασχοληθεί ούτε με τα κτήματα, ούτε με τίποτε άλλο. Το είχε ξεκαθαρίσει αυτό στον Φίλανδρο και εκείνος δεν έφερε καμιά αντίρρηση. «Είναι ο Χαράλαμπος εκεί», τον είχε καθησυχάσει. Ύστερα τον ενημέρωσε ότι τα κέρδη από τα κτήματα ήταν τριπλάσια απ' όσα του είχε πει ο ίδιος ο Αγάς ότι έπαιρνε παλιά, όσο τα είχε στην ιδιοκτησία του. Άρα ο επιστάτης είχε κάνει καλή δουλειά εκχερσώνοντας όλες τις εκτάσεις που έμεναν για χρόνια ακαλλιέργητες. Τα άκουσε ο Αλέξιος, αλλά δεν έδωσε μεγάλη σημασία στις πληροφορίες. Να φύγει ήθελε κι ας πήγαινε όπου να 'ταν. Και έφυγε.

Σηκώθηκε από το κρεβάτι και έριξε λίγο νερό στο πρόσωπό του. Τώρα το χρειαζόταν το μπάνιο. Ωστόσο δε θέλησε να εμφανιστεί με τα χθεσινά ρούχα που ήταν ταλαιπωρημένα και βρόμικα. Στο πάνω πάτωμα τέσσερα μεγάλα δωμάτια λιτά επιπλωμένα έβλεπαν στην μπροσινή αυλή, ενώ ο μεγάλος διάδρομος οδηγούσε στην ξύλινη παμπάλαια σκάλα που κατέβαινε σε μια μεγάλη σάλα με ενσωματωμένη τραπεζαρία. Γύρω γύρω τα πέτρινα πεζούλια ήταν καλυμμένα με υφαντά και ένας τεράστιος σκαλιστός καναπές έστεκε ακριβώς απέναντί τους, ενώ δίπλα του βρισκόταν ένα χαμηλό τραπέζι με έναν ναργιλέ επάνω και πίσω η τραπεζαρία με οκτώ βαριές καρέκλες. Η κουζίνα ανεξάρτητη, βρισκόταν στο πίσω μέρος του σπιτιού. Μπορούσε κάποιος να βρεθεί εκεί μέσα από μια πόρτα που έβγαινε στη σάλα. Πε-

ριεργάστηκε για λίγο ακόμη τον χώρο κι ύστερα άνοιξε την εξώπορτα και βγήκε. Ακριβώς δίπλα στο σπίτι ήταν χτισμένο ένα άλλο μικρότερο. Μέσα από εκείνο το σπίτι πετάχτηκε ο Χαράλαμπος, λες και παραφυλούσε.

«Βαριοκοιμήθηκες, αφεντικό! Περίμενα ως αργά χθες αλλά δεν τόλμησα να σε ξυπνήσω. Πίστεψα ότι η κούραση...»

«Ναι! Το ταξίδι, βλέπεις!»

Ο επιστάτης χάθηκε για λίγο στο πίσω μέρος του σπιτιού και επιστρέφοντας έβαλε τον Αλέξιο να καθίσει στο μικρό τραπέζι που βρισκόταν έξω στο χαγιάτι. Κάθισε κι εκείνος δίπλα του.

Ξημέρωνε μια ζεστή ανοιξιάτικη μέρα. Μέσα στο θαμπαχάραμα άρχισαν να εμφανίζονται γκριζα τα χαμόσπιτα των χωρικών, γκριζός και ως πέρα μακριά ο κάμπος, κι ύστερα, σιγά σιγά ο ήλιος ανέλαβε να δώσει χρώμα στην πλάση. Άσπρισε τα σπίτια, πρασίνισε τον κάμπο, κοκκίνισε τις γλάστρες γύρω στην αυλή του αρχοντικού. Το πρωινό αεράκι έφερνε μυρωδιά φρεσκάδας και νοτισμένου χώματος και κάποια πουλιά βάλθηκαν να ντύσουν με ήχο τις εικόνες.

Η Αργύρω έφερε στο τραπέζι ζεστό ψωμί, γάλα, τυρί και ελιές.

«Το πρώτο που πρέπει να κάνουμε είναι να συζητήσουμε το θέμα του σπιτιού», άρχισε ο Χαράλαμπος. «Τις δουλειές –καθάρισμα, ζύωμα, μαγείρεμα– τις έχουν αναλάβει οι γυναίκες των κολίγων που έρχονται με τη σειρά στο αρχοντικό. Είναι έθιμο από παλιά που αντικατέστησε το δικαίωμα της πρώτης νύχτας».

«Δικαίωμα της πρώτης νύχτας; Τι ακριβώς σημαίνει αυτό;»

«Μα... Μα, αφεντικό, παλιά όταν παντρευόταν μια κοπέλα, την πρώτη νύχτα έπρεπε να την περάσει με τον Αγά».

Ο Αλέξιος κοίταξε στα μάτια τον Χαράλαμπο. Πήγε κάτι να ρωτήσει αλλά τελικά προσπέρασε.

«Ωστόσο, εσύ... εσύ δεν μπορείς να ζεις εδώ ολομόναχος. Νομίζω ότι πρέπει να κανονίσω να μείνει κάποια... κάποια γυναίκα μαζί σου. Να έχει τη φροντίδα σου κάθε ώρα και στιγμή. Να κοιμάται εδώ».

«Ναι... Μάλλον χρειάζομαι κάποια καμαριέρα».

«Α, γεια σου! Αυτό λέω κι εγώ».

«Κανόνισέ το λοιπόν. Θέλω ένα άτομο διακριτικό και ήσυχο».

«Τι λες για τη Βικτωρία;»

Ο Αλέξιος εκείνη τη στιγμή δεν μπορούσε να θυμηθεί ποια ήταν η Βικτωρία.

«Εσύ ξέρεις ποια θα φέρεις στο σπίτι. Εγώ δε γνωρίζω κανέναν εδώ», έκανε αδιάφορα αφού η προσοχή του είχε ήδη στραφεί σε μια κομπανία αγροτών που περνούσε εκατό μέτρα μακρύτερα πηγαίνοντας για δουλειά.

Ο αξιωματικός του τσαρικού στρατού Αλέξιος Αλμαντάς έρχεται να εγκατασταθεί στο κτήμα του πατέρα του, στη Θεσσαλία, κουβαλώντας στις αποσκευές του μυστικά, πικρα και ενοχές. Εκεί γνωρίζει και παντρεύεται την πανέμορφη Βικτωρία Μάλφα, κόρη κολλίγου που αγωνίζεται να ξεφύγει από την ανέχεια.

Ο γάμος αυτός γκρεμίζει τα όνειρα του νεαρού αγρότη Σταύρου Δερματά και τον αναγκάζει να καταφύγει στα ληστοκρατούμενα βουνά, για να επιστρέψει τρία χρόνια αργότερα αποφασισμένος να διεκδικήσει την καρδιά της αγαπημένης του.

Δυο άντρες που συγκρούονται και φτάνουν στα άκρα. Μια γυναίκα που παραπαίει διχασμένη ανάμεσά τους. Ένα ερωτικό τρίγωνο με καταστροφικές συνέπειες. Ποιος είναι το θύμα και ποιος ο θύτης; Ποιος πληρώνει τελικά το τίμημα της προδοσίας;

Από την Αγία Πετρούπολη της πρώτης Ρωσικής Επανάστασης μέχρι το κοσμοπολίτικο Παρίσι, και από τη Θεσσαλία των αγροτικών αναταραχών μέχρι την Αθήνα του 1910, το μυθιστόρημα της Γιώτας Φώτου δείχνει ότι τα πάθη και οι κοινωνικές ανισότητες ορίζουν παντού και πάντοτε τις ζωές των ανθρώπων.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε.
ΤΑΤΟΪΟΥ 121, 144 52 ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΗ ΑΤΤΙΚΗΣ
ΤΗΛ.: 210 28 04 800 • FAX: 210 28 19 550
www.psyhagogios.gr • e-mail: info@psyhagogios.gr

ΚΩΔ. ΜΗΧ/ΣΗΣ: 13895

Ε Σ Ε Ι Σ Κ Ι Ε Μ Ε Ι Σ Π Α Ν Τ Α Σ ' Ε Π Α Φ Η